

VERSLAG

Tweedaags werkveldbezoek 'Op weg naar betere dementiezorg'

Op 15 en 16 mei organiseerde het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen een tweedaags werkveldbezoek om inspiratie op te doen en expertise uit te wisselen.

15 MEI

De Wingerd – De Boomgaard (Leuven)

De eerste stopplaats was De Wingerd, een woonzorgcentrum waar mensen met dementie samenwonen volgens de principes van kleinschalig genormaliseerd wonen. Directeur Jan Vanwezer gaf ons een inkijk in De Wingerd en lichtte het nieuwe project 'de Boomgaard' toe. De Wingerd vertrekt als WZC voor mensen met dementie vanuit een sterke visie. Die vormt de leidraad voor al hun initiatieven alsook voor het aanwerven van hun personeel. Wat staat er voorop? Leven: Kwaliteit van leven is belangrijk, ook voor mensen met dementie. De vaststelling is dat mantelzorgers en hulpverleners de levenskwaliteit van mensen met dementie onderschatten. Van belang is het aanvaarden van dementie als conditie en degeneratief proces. Leren: Er zijn een 50-tal vormen van dementie. Dit maakt het een complex gegeven en dus is een standaard aanpak niet mogelijk. Dat impliceert het belang van een lerende houding, ook al omdat er relatief weinig gekend is over dementie. Zorgen (voor) impliceert een machtsrelatie en dus kiezen ze nu eerder voor de term 'ondersteunen' via kleinschalig genormaliseerd wonen waarin mensen met dementie worden ondersteund om zoveel mogelijk de regie over hun leven te houden. Het gaat aldus om een wederkerige relatie tussen persoon met dementie en zorgverlener.

Hun visie leidt tot de volgende werkingsprincipes:

- Integratie: Iedereen maakt deel uit van de samenleving, ook mensen met dementie.
- Eigen regie: De 8 bewoners vormen samen een nieuw samengesteld gezin.
- Relaties: Mensen zijn gelukkig als ze relaties hebben. De hulpverlener heeft expertise in dementie, de mantelzorger in de persoon. Die perspectieven brengen ze er samen.
- Leven: Wij werken in het huis van de persoon met dementie, dus in hun meest intieme plek. Zij wonen niet op onze werkplek.

De grootste uitdaging blijft het zoeken van een evenwicht tussen autonomie en geborgenheid.

De Boomgaard

Vanuit de vaststelling dat kleinschalig genormaliseerd wonen werkte in Covid periode, rees de vraag of dit ook zou werken als de woningen uit elkaar worden gehaald en meer in de buurt worden geïntegreerd. Een nog te ontwikkelen hospiscare meet of een buurt zorg kan opnemen. Het idee is dat de professionele zorg de buurt dooradert, zodat geen ontschotting tussen de verschillende zorgvoorzieningen nodig is. De zorg wordt helemaal herdacht. Mettertijd zal de coöperatie ophouden te bestaan en de buurt zal, met zorg als verbindend middel, het overnemen.

Mandana

Na het bezoek aan De Wingerd stapten we op de bus richting Genk. We passeerden langs de huisjes van Mandana in Waterschei. Die maken deel uit van het Zorgbedrijf Ouderenzorg Genk (ZOG). Om de privacy en de rust van de bewoners te respecteren, zijn we niet uitgestapt. Mandana staat voor kleinschalig genormaliseerd wonen voor ouderen met dementie als thuis wonen niet meer kan. Van

alle huisjes wordt er één door mensen met jongdementie bewoond. Mandana is een woonwijk die bestaat uit witte huizen, private tuintjes, terrassen en een groot gemeenschappelijk binnenplein. De zesennegentig bewoners wonen er in gemeenschappen waarvan de woongroepen volgens problematiek zijn ingedeeld. Elk huisje bestaat uit twee verdiepingen. Op elk niveau woont één woongroep van acht mensen. Iedereen heeft er zijn eigen kamer met badkamer en er is een grote keuken, living en zithoek. De huisjes zijn huiselijk ingericht. De Mandana huisjes zijn in de buurt ingebed zodat de bewoners er een praatje kunnen maken met de mensen uit de buurt, wat voor connectie zorgt. Elk huisje heeft ook een private tuin. Het is er leven en wonen op het ritme van de bewoners die er door kernteams verzorgd worden.

Menos

Toermalien verwelkomde onze bus en zijn gasten met open armen, voor een boeiende namiddag, waarbij coördinator Chris Van Gerven ons met veel enthousiasme de werking toelichtte. Menos is een samenwerkingsinitiatief dat mensen met dementie en hun gezinnen begeleidt doorheen alle fasen van de aandoening. Het is een gerontopsychiatrisch expertisecentrum dat ketenzorg realiseert vanuit verschillende organisaties samen: het OCMW van Genk, het ouderenteam van het CGG, het Wit-Gele Kruis, de lokale huisartsenkring Prometheus, het OPZ Rekem en het Ziekenhuis Oost-Limburg. Er is wekelijks gerontopsychiatrisch overleg tussen alle organisaties. Een keer per maand is er zorginhoudelijk overleg, waarin externen casussen bespreken. Menos heeft ook een innovatiecel voor patiënt-overstijgende onderwerpen, waaronder de werking jongdementie, een centrale aanmelding en een vermissingsprotocol.

Toermalien

De veelkleurige edelsteen toermalien staat symbool voor de werking van het woonzorgcentrum Toermalien -onderdeel van ZOG Genk. 'Samen Thuis' is hun baseline en dat voelden we in heel wat aspecten. Enthousiaste medewerkers vertelden ons hoe de organisatie zich inzet om een echte thuis voor mensen met dementie te creëren. De BreinOmgevingsMethodiek (BOM) is voor de medewerkers een leidraad. Het laat hen kritisch kijken naar de fysieke omgeving, de werk- en leefprocessen, de 24-uurs-tijdsbesteding en de omgang met de bewoners. We kregen er uitleg over hoe er persoonsgerichte zorg voor mensen met dementie in de cultuur van de organisatie verankerd wordt. Er zijn BOM-coaches, een werkgroep dementie, een inloophuis 'MeMoment', vormingen in de ZOG-school, ... Er is ook veel aandacht voor muziek bij dementie: de podcast Radio Samen Thuis, diverse klankkunstprojecten, het dementiekoor De Koraaltjes, belevingsconcerten voor mensen met gevorderde dementie, ... Tijdens de rondleiding in Toermalien konden we heel wat van deze aspecten zien en beleven.

Roel Eerlingen, Integro vzw – de woonzorg van de toekomst

We sloten de eerste dag af met een presentatie van Roel Eerlingen, directeur bij Integro vzw, een koepelorganisatie van 11 woonzorgcentra in Limburg. Hij stelde er de resultaten van het traject 'a room with a view' voor. Hoe ziet de woonzorg van de toekomst er uit? Dertig personen uit de babyboomgeneratie dachten vijf halve dagen erover na. Tijdens de coronaperiode werden verschillende workshops georganiseerd. Er kwamen 15 ontwerpprincipes voor de woonzorg van de toekomst uit.

- Waarderend, nieuwe vormen van personeelsbeleid: niet enkel verzorgende skills - voldoende maar ook divers personeel - brede waaier van competenties.
- Dient ook financieel haalbaar te zijn, zeker voor de zwakste burgers. Waardig ouder worden staat centraal.
- Zelfstandigheid maar voldoende geborgen: een eigen deurbel, geen instituut, hoge mobiscore - Kleinschalige omgeving in overzichtelijke structuur - Veiligheid, rondlopen, maar wel gaan en staan waar ze willen.
- Maximale mobiliteit: deelfietsen, deelauto's, actief inzetten op minder mobiele bewoners - lokale inbedding in inclusieve buurten waar iets te doen is, ...
- Op maat: roep om geen organisatorische efficiëntie, maar aansluiten op noden van de bewoners - Levensverhaal staat centraal.
- Transparantie over de eigen organisatie: functioneel - Wat gebeurt er met de centen? Publiek zetten van waarderings, ...
- Participatief: individuele inbreng van de bewoner - niveau van de woongroep – bewonersraden - inzetten op talenten van de bewoner.
- Flexibiliteit: niet gehouden zijn aan rigiditeit (procedures, structuur) - Ruimte voor zelfreflectie - Digitalisering (GPS, bewegingsdetectoren, ...).
- Gegevensdeling 'smartschool', vraag aan de bewoner wie de informatie kan en mag zien.
- Kleinschalig genormaliseerd wonen: ook binnen grootschaligheid kan dat - Verbonden met het lokale weefsel en 'bevoorrading' te bekijken met het lokale systeem (voeding, recreatie en cultuur).
- Duurzaam en ecologisch -tuintjes voorzien, ...
- Divers en multicultureel: de groep medewerkers moet een afspiegeling zijn van de samenleving - Ruimtes waar mensen hun religie kunnen beleven - Maaltijdaanbod houdt rekening met religieuze voorschriften.
- Intergenerationeel: verschillende woonvormen waar mensen al dan niet samen kunnen wonen met ouderen – Inclusie - Inzetten op vrijwilligers.
- Het belang van dieren.

Wil je meer weten over dit project, [klik hier](#).

16 MEI

De tweede dag startten we ons bezoek aan het Alzheimer Centrum Limburg.

Alzheimer Centrum Limburg / Universiteit Maastricht

We maakten de verplaatsing van Genk naar Maastricht waar Alzheimer Centrum Limburg, ingebed in de Universiteit van Maastricht, ons onthaalde op Limburgse vlaai en ook op een stevig programma van acht verschillende presentaties en een afsluitende discussie. Frans Verhey richtte het Alzheimer Centrum Limburg op enkele decennia geleden en het groeide uit tot een groep van een dertigtal praktijkgerichte onderzoekers. Hun werk richt zich op drie themalijnen: diagnostiek en ziektemechanismen, psychosociale innovaties en tenslotte risico en preventie. Op het eerste thema

kregen we presentaties over [Partner in balans](#). Dit is vooral een online initiatief ter ondersteuning van mantelzorgers van personen met dementie. Nadien werkten ze het uit voor jongdementie, Parkinson en Huntington. Daarnaast kregen we informatie over een intergenerationeel project in lagere scholen, een initiatief dat vorig jaar op de Alzheimer Europe conferentie nog de anti-stigma prijs won. Verder kregen we een overzicht van het werk van het Alzheimer Centrum op vlak van risico en preventie. Ze timmeren internationaal stevig aan de weg, onder meer met de LIBRA-score waarmee iedereen snel kan zien welke beïnvloedbare leefstijlfactoren het risico op dementie kunnen verlagen. Zowel in onze preventiecampagne van 2018-2019 als in de huidige campagne '[2 voor de prijs van 1](#)' werken we nauw samen.

Zorghoeve De Port - Academische Werkplaats Ouderenzorg

En toen was het tijd voor de busrit naar een zorgboerderij, een initiatief van de Academische Werkplaats Ouderenzorg die ook in de Universiteit van Maastricht is ingebed.

[Zorghoeve De Port](#) ligt in het landelijke Kelpen Oler. Het is een rustige plek waar mensen met dementie in drie woningen van telkens negen personen er wonen en leven. Er is eveneens een dagbesteding voor mensen met dementie die thuis wonen. Moeder en dochter runnen de zorghoeve met veel passie en kennis van zaken. Naast een rondleiding op het domein, kregen we toelichting bij academische studies. Er werd onderzocht wat de impact is van zorgboerderijen op sociale interactie tussen mensen en het optimaal benutten van de fysieke omgeving met als doel de kwaliteit van leven van mensen met dementie te verbeteren. Het leven in de zorghoeve sluit aan bij wat bezoekers van de dagbesteding en de bewoners altijd al gekend hebben, namelijk het land bewerken, dieren voederen, kortom veel buiten en veel groen. Ook wij genoten van deze laatste stop van een zeer inspirerend tweedaags werkveldbezoek.

De collega's van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen stelden het verslag samen op.